

Nr 44

Utlåtande i anledning av motioner om åtgärder mot barnolycksfall.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 877 av fru *Elvy Olsson* och fröken *Pehrsson* samt II: 998 av herrar *Johansson* i Växjö och *Polstam* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående åtgärder för att genom barnsäkra lägenheter förebygga barnolycksfall.

Motionärerna anför att antalet barnolycksfall är skrämmande stort, enbart i Stockholm 25 000 årligen. Av dessa inträffar cirka 25 procent i hemmet. Opinionsbildningen för barnsäkrare bostäder har dock inte haft någon större genomslagskraft. Den största delen av olyckorna sker utan att följas av effektiva påtryckningar på bostadsplanerare. Barnsäkerhetsaspekten bör finnas med i all bostadsplanering.

Motionärerna anför vidare, att fönsterlås, låsbart medicinskåp, barnsäkra skåplås och vägguttag med säkerhetsskydd inte skulle kosta mer än 300 kronor per lägenhet.

Det är enligt motionärerna angeläget att öka upplysningen om faromoment i bostäder och om tillgängliga säkerhetsanordningar. Ytterligare standardbestämmelser beträffande petsäkra vägguttag, fönsterhakar, låsanordningar och liknande bör övervägas. Dessutom bör forskning om barnsäkerhetsanordningar stimuleras.

Motionärerna föreslår att åtgärder för att förebygga barnolycksfall i bostäder utreds genom en kommitté med parlamentariskt inslag och med representanter för berörda statliga organ och branschorgan.

Remissyttranden

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från bostadsstyrelsen och skolöverstyrelsen och har berett överstyrelsen för Svenska rödakorset tillfälle att yttra sig.

Bostadsstyrelsen erinrar bl. a. om styrelsens remissyttrande den 11 maj 1967 över familjeberedningens betänkande »Barnstugor, barnavårdsman-naskap, barnolycksfall» (SOU 1967: 8) samt synpunkter som styrelsen framfört i skrivelse den 25 april 1968 angående säkerhetsbestämmelser för lekplatser och lekredskap.

Bihang till riksdagens protokoll 1969. 11 saml. Nr 44

I sitt remissyttrande över familjeberedningens betänkande har styrelsen anfört bl. a. följande:

Bostadsstyrelsen har hitintills begränsat sig till att i sin skrift »God bostad», som innehåller en sammanfattning av styrelsens bostadstekniska krav och rekommendationer i samband med bostadslångivningen, *rekommendera* vissa anordningar som syftar till att förebygga barnolycksfall, exempelvis placering av låsbart medicinskåp på barnsäker höjd, vägguttag av petsäker typ och trafiksäker förbindelse mellan entré och lektyta. Förutom genom vad som sägs i »God bostad» kan utformningen av bostäderna och deras uterum då fråga är om statsbelånad bebyggelse även påverkas genom de regler som bestämmer de statliga lånens storlek. Dessa regler syftar till att kostnad för krävda eller rekommenderade — eventuellt även andra — detaljer skall beaktas. Krävda detaljers kostnad är i regel beaktad vid beräkning av schablonbelopp för exempelvis våningsyta eller lägenhet. När det gäller detaljer, som inte *krävs* eller där olika alternativ är tänkbara, beaktas kostnaden genom särskilda tillägg under förutsättning dels att denna kostnad inte är alltför obetydlig, dels att Kungl. Maj:t har medgivit att tillägg får göras för anordningen i fråga.

Beredningen föreslår nu att bostadsstyrelsen skall uppställa en ökad trygghetsstandard som villkor för att statliga räntesubventioner skall utgå till bostadsbyggandet.

Styrelsen anser i princip att frågan om barnolycksfallsförebyggande anordningar är av så stor vikt att krav borde resas att även bostadshus som finansieras utan statligt lån förses med sådana anordningar. Endast rekommendationer är inte tillräckligt; generella krav bör uppställas och inskrivas i författning som allmänt reglerar byggandet, nämligen byggnadsstadgan och byggnadsstyrelsens anvisningar till denna, BABS.

Vidare är det givetvis önskvärt att även det befintliga bostadsbeståndet utrustas med nämnda anordningar. Det bör därför övervägas om inte föreskrifter härom borde införas också i hälsovårdsstadgan och medicinalstyrelsens anvisningar till hälsovårdsnämnderna.

I samband med att kraven skrivs in i stadgor och anvisningar kommer bostadsstyrelsen om så erfordras att aktualisera åtgärder för att kunna generellt beakta uppkommande merkostnader vid beräkning av låneunderlag. Från styrelsens synpunkt är det, bortsett från att frågan rent allmänt är alltför viktig för att lösas enbart lånevägen, angeläget att problemet reds upp inte genom rekommendationer utan genom krav. *Alla* bostäder drabbas då kostnadsmässigt, något som medför att kostnaderna generellt kan beaktas vid långivningen. Frivilliglinjen kräver särskilda tillägg i det enskilda fallet, kontroll och annat administrativt krångel som måste undvikas inte minst med hänsyn till att beloppen är av obetydlig storleksordning.

Att i avvaktan på eventuell ändring av byggnadsstadgan och andra författningar och tillämpningsföreskrifter införa krav vid långivningen på barnolycksfallsförebyggande åtgärder torde icke vara erforderligt. Däremot synes det lämpligt att vid beräkning av låneunderlag eller pantvärde beakta kostnad för sådana åtgärder, vilket förutsätter att Kungl. Maj:ts anvisningar till bostadslånekungörelsen i samband med pågående omarbeting får en utformning som medger detta.

Mot vissa av de barnolycksfallsförebyggande anordningarna kan invändas att de med nu gängse utformning är något obekväma att använda för de vuxna och därför i många fall inte utnyttjas på det avsedda sättet. Företeelsen får i första hand bekämpas på upplysnings- och propagandaplanet. Ett sätt att nå syftet vore att föreskriva att insidan av dörrar till medicinskåp — och andra skåp där farliga medel brukar förvaras, exempelvis diskbänksskåp där det faller sig naturligt att förvara kemisk-tekniska preparat såsom disk- och tvättmedel — skall förses med en lämpligt formulerad påminnelse om att låsa ordentligt. Detta förutsätter givetvis att dessa skåp är försedda med lämplig låsanordning.

I sin skrivelse den 25 april 1968 har bostadsstyrelsen berört frågan om säkerhetsbestämmelser för bl. a. lekredskap och förklarat sig vara beredd att, så snart någon form av central provnings- och godkännandeverksamhet av lekmaterial etablerats, verka för att sålunda godkänd materiel kommer till utförande i statsbelånade bostäder. På liknande sätt verkade bostadsstyrelsen för en planering som tog hänsyn till rörelsehindrade genom att i »God bostad» återropa bl. a. av Svenska centralföreningen för rehabilitering utgivna rekommendationer.

I det till utskottet avgivna yttrandet har bostadsstyrelsen uttalat att de olycksfallsförebyggande åtgärder det här är fråga om är av sådan vikt, att krav på genomförande bör gälla generellt för bostadsbyggandet. Föreskrifter härom bör sålunda utfärdas i anslutning till byggnadsstadgan och inte knytas till den statliga belåningen av bostäder. Det torde f. ö. vara enda möjligheten om man med åtgärderna vill nå någon del av det redan befintliga bostadsbeståndet. Frågan bör enligt styrelsens uppfattning handhas av statens planverk.

Styrelsen påpekar att låsbart medicinskåp enligt anvisningarna till bostadslånekungörelsen ingår i gällande utgångsstandard för inredning och utrustning i lägenheter om två rum och kök och större. Belåningsmässigt upptas för sådant skåp ett belopp av 50 kronor per styck.

Enligt bostadsstyrelsens mening torde något hinder inte föreligga för omedelbara föreskrifter innebärande att vissa detaljer i bostadslägenheter avsedda för familjer, eventuellt i alla lägenheter, obligatoriskt ges ett olycksfallsförebyggande utförande med avseende på minderåriga barn. Sådana detaljer är

att elektriska vägguttag är försedda med säkerhetsskydd;

att fönsteruppställningsbeslag är av säkerhetstyp när inte särskilda s. k. vädringsluckor förekommer;

att spisar av rullbar typ på enkelt sätt av den boende skall kunna förankras i väggen, resp. lösgöras (vid rengöring);

att städskåp samt bänkskåp under diskho/utslagsvask förses med stängningsbeslag av säkerhetstyp då dessa skåp vanligen används för förvaring av rengöringsmedel och andra vådliga kemisk-tekniska preparat;

samt att låsbart medicinskåp av typ som förutsätts i anvisningarna till bostadslånekungörelsen, eller motsvarande, installeras generellt.

De angivna åtgärderna kan inte utgöra mer än ett första steg i en nöd-

vändig utveckling. Kunskapsunderlaget inom området behöver vidgas. Det bör närmast ankomma på statens planverk att i anslutning till fortgående revision av Svensk Byggnorm initiera det utredningsarbete, som kan erfordras för vidare åtgärder i frågan.

Skolöverstyrelsen upplyser, att åtgärder vidtagits för att eliminera olycksfallsriskerna i skolorna. Bestämmelserna i detta avseende har skärpts i Svensk Byggnorm 67, och inom överstyrelsen är råd och anvisningar i säkerhetsfrågor under utarbetande. Dessa avser att bli anvisningar för undvikande av olyckor på grund av t. ex. hala golv, olämpliga trappor och räcken, olämplig glasning, olämpligt handhavande av vådliga ämnen, bristfälliga el- och gasinstallationer. Anvisningarna kommer också att behandla säkerheten i undervisningen och undervisningen i säkerhet.

Överstyrelsen för Svenska röda korset tillstyrker bifall till motionerna och hänvisar till uttalande av *Samarbetskommittén mot barnolycksfall*, som anför följande:

De utredningar som företagits — Stockholmsundersökningen 1955, m. fl. redovisade bl. a. i Familjeberedningens betänkande SOU 1967: 8 — utvisar med all tydlighet problemets omfattning och att hemolycksfallen utgör den största gruppen barnolycksfall. *Samarbetskommittén* har, som ett led i den förebyggande verksamheten, haft två konferenser under motto »Barnet och hemmets inre säkerhet» och »Kan man tillverka trygghet?». Den första för att rikta uppmärksamheten på riskerna inom bostaden och för att genom diskussion med bl. a. myndigheter och bostadsbyggare få fram lämpliga säkerhetsåtgärder. Den andra konferensen gällde bostadens inredning och maskinella utrustning och vände sig till formgivare och tillverkare.

Samarbetskommittén skulle vilja understryka nödvändigheten av att samhället engagerar sig för att stimulera till en inventering och utprovning av barnsäkerhetsanordningar och för forskning på området.

Vidare att överväga ytterligare standardbestämmelser beträffande säkerhetsanordningarna inom bostaden.

En ökad upplysning till allmänheten om faromoment och skyddsåtgärder är därtill angeläget.

Den utredningskommitté med parlamentariskt inslag och med representanter för de statliga organ som kan vara berörda och för olika branschorgan på bostads- och byggnadsområdet, som föreslås av motionärerna, vill vi varmt rekommendera. Vi hoppas att *Samarbetskommitténs* mot barnolycksfall erfarenheter på området blir tillvaratagna genom att kommittén blir företräd av en representant i denna utredningskommitté.

Utskottet

Motionärerna hemställer om utredning angående åtgärder mot barnolycksfall i lägenheter.

I sitt remissyttrande framhåller bostadsstyrelsen att föreskrifter om olycksfallsförebyggande åtgärder bör utfärdas i anslutning till byggnadsstad-

gan och inte knyts till den statliga belåningen av bostäder samt att frågan i konsekvens därmed bör handhas av statens planverk.

Samarbetskommittén mot barnolycksfall tillstyrker med instämmande av överstyrelsen för Svenska röda korset bifall till motionerna.

Utskottet behandlade vid 1966 års riksdag motioner om åtgärder mot förgiftningsolyckor bland barn. I utlåtandet (nr 15 år 1966) uttalas bl. a. att det bör tillses att standardiserade medicin-, städ- och diskbänkskåp av sådan typ att de inte kan öppnas av barn får största möjliga användning. Utskottet hemställde att riksdagen måtte ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört. Riksdagen godkände utlåtandet.

I familjeberedningens slutbetänkande (SOU 1967:8) redovisas bl. a. resultatet av en undersökning rörande barnolycksfall. Betänkandet, som även innehåller ett förslag från Svensk byggtjänst till barnsäker lägenhet, har remissbehandlats i socialdepartementet och anmälts i 1968 års statsverksproposition (Bilaga 7, s. 49). Några förslag har inte framlagts från Kungl. Maj:t i anledning av betänkandet.

Från statens planverk har upplysts att frågor om obligatoriska olycksfallsförebyggande åtgärder i lägenheter aktualiserats inom verket och att utredningsarbete pågår i syfte att i Svensk Byggnorm uppta sådana bestämmelser.

Då den i motionerna upptagna frågan nyligen varit föremål för utredning av en statlig kommitté och då den härjämte uppmärksammas såväl av bostadsstyrelsen som planverket, förutsätter utskottet att de av motionärerna framförda önskemålen kommer att kunna tillgodoses utan något ytterligare initiativ från riksdagens sida.

Utskottet hemställer därför

att de likalydande motionerna I: 877 och II: 998 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 maj 1969

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller (s), Eric Peterson (fp), Kilsmo (fp), fröken Stenberg (m)*, herrar Ernst Olsson (cp), Hansson (s), fru Landberg (s), herr Ove Karlsson (s), fröken Pehrsson (cp) och herr Ingvar Andersson (m);

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Larsson i Borrby (cp)*, Rimås (fp), Nilsson i Bästekille (m), fru Hörnlund (s)*, fru Ekroth (s), herrar Andersson i Örebro (fp), Hugosson (s), fröken Åsbrink (s)*, herrar Johansson i Växjö (cp), Green (s), och Häll (s)*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Särskilt yttrande

av herr *Ernst Olsson* (cp), fröken *Pehrsson* (cp), herrar *Larsson* i Borrby (cp) och *Johansson* i Växjö (cp):

Vi finner de förslag som framförts av familjeberedningen väl värda att beaktas i strävandena att åstadkomma en mera barnsäker hemmiljö. Det är ytterst beklagligt att förslagen ännu inte lett till några konkreta resultat. Arbetet med utformandet av regler på detta område måste påskyndas.